

Дворецька Леся Петрівна
студентка V курсу історичного факультету
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(науковий керівник: к. і. н., доц. **М.К. Новик**)

Правове визначення Директорії як органу влади

З самого початку свого існування Директорія формувалася як колегіальний орган влади. До керівництва у вигляді колегіального органу звичайно вдаються у складних політичних обставинах та під час революційних ситуацій. З цього слідує, що така форма цілком відповідала моменту.

Що стосується персонального складу, то Директорію очолив В. Винниченко (член УСДРП). Членами стали П. Андрієвський (УПСС), А. Макаренко (безпартійний, голова профспілки залізничників) та Ф. Швець (УПСР, Селянська спілка), а також С.Петлюра, якого обрали заочно, на майже ультимативну вимогу січових стрільців[1, с.211].

Проблематичність функціонування Директорії як колегіального органу була зумовлена від самого початку не лише присутністю маловідомих політиків, а й тим, що в її складі на лідерство претендували дві популярні і надзвичайно амбітні особистості. Кожна, маючи великий вплив і авторитет серед українства, намагалися проводити самостійну політику. Річ іде про В.Винниченка і С.Петлюру. Хоча обидва були соціал-демократами і прихильниками незалежності України, вони були антагоністами у шляхах досягнення кінцевої мети. «Український більшовик» Володимир Винниченко був давнім поборником союзу з більшовицькою Росією, а Симон Петлюра більше орієнтувався на Антанту.

Володимир Винниченко постійно хитався між національними інтересами і соціалістичним ідеалізмом, що до певної міри пояснює його непослідовність як політика. Натомість Симон Петлюра намагався втілити свої ідеали соціальної справедливості і рівності в рамках самостійної України та наполягав на практичному боці боротьби за незалежність[5, с.196].

Що стосується визначення безпосередньої діяльності Директорії як органу влади, то функції органів верховної, в тому числі законодавчої (представницької), влади в Україні за доби Директорії УНР виконували власне Директорія, Конгрес Трудового народу та Державна Народна Рада. Правовою основою їх діяльності були: Декларація Директорії від 26 грудня 1918 року, Інструкція для виборів на Конгрес трудового народу від 5 січня 1919 року, «Універсал Трудового конгресу до українського народу» від 28 січня 1919 року, закони «Про форму влади па Україні» від 28 січня 1919 року, «Про тимчасове верховне управління та порядок законодавства в УНР» і «Про державну Народну Раду УНР» (обидва оприлюднено 12 листопада 1920 року).

Як орган надзвичайної влади, Директорія із 13 листопада 1918 року до 22 січня 1919 року діяла одноосібно і, відповідно, зосереджувала у своїх руках усю повноту законодавчої та виконавчої влад, хоча її державно-правовий статус залишався невизначеним. Першим документом, який визначав місце Директорії у владній структурі, стала її перша Декларація. У цьому документі Директорія проголошувала себе тимчасовою верховною владою УНР революційного часу й формулювала так званий трудовий принцип, визнавши сувереном влади в УНР трудящий народ в особі робітництва та селянства. Декларація передбачала

передачу влади від Директорії до трудящого народу на Конгресі Трудового народу України, який мав стати законодавчим органом УНР. В одній із пізніших листівок Директорія вже називала себе Тимчасовим народним урядом Української Народної Республіки, якому доручено управління всіма справами. Натомість, з огляду на воєнну ситуацію, на Конгресі Трудового народу України підтверджувався статус Директорії як «верховної влади». У прийнятому законі «Про форму влади на Україні», що юридично закріпив основи державного устрою республіки, йшлося про те, що уся повнота влади до скликання наступної сесії Конгресу залишалася в руках Директорії, яка нарівні з іншими повноваженнями мала також право видавати закони з наступним затвердженням їх черговою сесією Конгресу [2, с.120].

Попри визнання Директорії вищою владою в державі, у науковій літературі підкреслюється, що впродовж усього існування Директорії залишалися нерегламентованими межі її компетенції та взаємини з Радою Народних Міністрів. Однією зі спроб регламентувати функції Директорії була нарада її представників у Рівному у квітні 1919 року. Згідно з цією міжпартійною домовленістю, Директорія мала затверджувати державні закони тільки після їх ухвалення РНМ, призначала голову уряду за згодою керівництва партій, що входили до її складу, та репрезентувала УНР на міждержавному рівні. Директорія отримувала чітко встановлений бюджет і мала видавати свої розпорядження через відповідні міністерства. Всі члени Директорії визнавалися рівними у правах, а повноправний кворум складався з трьох осіб [3, с.202].

Як бачимо, Директорія як орган державної влади мала у собі багато суперечностей. Попри складні зовнішньополітичні обставини, з середини їй заважали працювати внутрішні розбіжності в поглядах та організації. Але незважаючи на це все Директорія здійснювала свою політичну діяльність.

Використана література:

1. Бойко О. Директорія у боротьбі за владу: хід протигетьманського повстання, фактори перемоги / Бойко О. // Проблеми вивчення історії Української революції 1917-1921 років. – К.: Інститут історії України НАН України, 2009. — Вип. 4. — С. 209-236.
2. Солдатенко В. Україна у революційну добу / В.Солдатенко – К.: Світогляд, 2010. – 442 с.
3. Стахів М.М. Україна в добі Директорії УНР / М.М.Стахів – Скрантон,1963. – С.201-203.
4. Терлюк І.Я. Історія держави і права / І.Я.Терлюк – К.: Атіка, 2011. – 546 с.
5. Шкільник М.М. Україна в боротьбі за державність в 1917-1921 роках / М.Шкільник. – Торонто,1971. – 367 с.